KONSTANTIN
PRESLAVSKY
UNIVERSITY
S H U M E N

ШУМЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ
"ЕПИСКОП КОНСТАНТИН ПРЕСЛАВСКИ"
ЗАЕДНО ПИШЕМ ИСТОРИЯТА

ДЕПАРТАМЕНТ ЗА ИНФОРМАЦИЯ, КВАЛИФИКАЦИЯ И ПРОДЪЛЖАВАЩО ОБРАЗОВАНИЕ – ВАРНА

ОДОБРИЛ,

ДИРЕКТОР: _____

(проф. д-р В. Кюркчийска)

Катедра: **Науки за образованието**

ПРОГРАМА

ЗА ПИСМЕН ИЗПИТ С УЧИТЕЛИ ПО ИСТОРИЯ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ЧЕТВЪРТА ПРОФЕСИОИАЛПО-КВАЛИФИКАЦИОННА СТЕПЕН

1. Древна Тракия. Праисторическа епоха и свидетелства за възникването на цивилизация по днешните български земи. Характеристика на тракийското общество и култура. Взаимодействие на култури по тракийските земи. Държавен живот на траките. Тракийските провинции на Римската империя и римско културно влияние в тях.

2. Българската държава в Европейското средновековие. Създаване и утвърждаване на българската държава. Римската империя и варварският сняг. Взаимодействие и влияние на култури в следствие на Великото преселение на народите. България и Византия през VII до началото на IX в. Място, роля и значение на българската държава в историята на православния свят. Българската държава и нейните институции.

3. Християнизация на средновековна България. Конфронтация между Рим и Константинопол. Въвеждане и утвърждаване на християнството като официална религия в Римската империя. Възприемане на християнството в България. Българската църква през средновековието. Славянската писменост и културната мисия на България в православния славянски свят.

4. Могъщество на българската държава при Асеневци (1185-1241г.). Възстановяване на българската държавност. Експанзията на католическия свят - кръстоносните походи и сблъсъкът на България с нея. Политическа хегемония на България на Балканите. Стопански и културен възход. Традиции и приемственост в държавните институции.

5. Българите и Османската империя (XV-XVII в.). Българските земи в системата на османския феодализъм. Българският обществен живот в условията на османското владичество. Българската християнска религиозност през XV-XVII в. Борбата на балканските народи срещу османските нашественици. Антиосманската съпротива на българите и политиката на европейските страни. Селското землище, домът и обществото. Градът и мрежата на градовете.

6. Новото време в Европа и Възраждането на българите. Стопански и духовни промени в Европа и Новото време. Раждането на европейския хуманизъм. Представители на европейския Ренесанс. Българското национално Възраждане XVIII-XIX в. Основни етапи и видни дейци в просветното и църковното движение. Всекидневният живот на българите през епохата на Възраждането.

7. Идеите за политическото освобождение на България след Кримската война и европейският национализъм. Възникване на идеите за национализма в Европа. Политически течения и организации в българското общество през 50-те и 60-те г. на XIX в. Идеите за национална революция и опитите за тяхното осъществяване.

8. Политическата система в България (1879-1900 г.). Възстановяване на българската държава. Формирането на политическите партии и ролята им в политическия живот. Българските монарси в политическия живот на страната.

9. Балканските войни и политиката на Великите сили. Пътища и средства за разрешаване съдбата на българското население извън пределите на българската държава след Освобождението. България и Балканския съюз срещу Османската империя. Европейското обществено мнение за балканския конфликт.

10. Първата световна война и участието на България в нея. Системата от мирни договори. Нарушаване на европейския баланс на сили н началото на века. Първият глобален конфликт на човешката цивилизация. Икономически, политически, демографски и морални последици от войната. Версайско-Вашингтонската система на мирни договори. Обществото на народите - структура и дейности. Зараждане на национално освободителни стремежи у колониалните народи.

11. Българският национален въпрос през 20-40 години на XX в. Българският национален въпрос на Парижката мирна конференция. Положението на българското население извън пределите на българската държава. Политиката на българските правителства по националния въпрос. Възстановяване на ВМРО и еволюция на идеите за автономия. Националноосвободителното движение в западните покрайнини, Тракия и Добруджа.

12. Политическите системи 1919 - 1939 г. Кризата на либералните и консервативните идеи и рухването на доверието в монархията и традиционния парламентаризъм. Държавно устройство на отделни страни между двете световни войни (Франция, Великобритания, САЩ, Италия, Германия, Русия, България). Нови идеологии и отражението им върху държавното устройство. Тоталитаризъм и авторитаризъм.

13. Световната икономическа криза 1929-1933 г. и обвързаността на България с европейската икономика. Просперитетът през 20-те години на XX в.. Обвързаност на световната икономика. Възникване и посоки на разпространение на кризата. Най-силно засегнати сфери. Избор на средства за преодоляването й. Характерни черти на българското стопанство в следвоенните години и сътресенията на българската икономика (1929-1933 г.).

14. Българската култура и европейски влияния върху нея след възстановяването на българската държава до средата на 40-те г. на XX в. Културната политика на българската държава след Освобождението. Промени в начина на живот на българското население. Приобщаване на българската култура към европейската. Характерни черти на българската материална и духовна култура. Европейски влияния.

15. Втората световна война и ролята на България в нея. Глобалните противоречия и съотношението на силите в навечерието на войната. Стратегическото значение на Балканския полуостров. Военните действия и съпротивата на европейските народи. Антихитлеристкото сътрудничество. Проекти за следвоенно устройство на света.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. АНГЕЛОВ. Д. Образуване на българската народност. С., 1971.
2. АНГЕЛОВ, Д. Българската народност през вековете. С., 1994.
3. БАКАЛОВ, Г. Средновековният български владетел. Титулатура и инсигнии. С., 1995.
4. БАКАЛОВ, Г., Ив. Стоянов, Д. Създов, М. Лалков, Р. Попов, Вл. Мигев.

История на България, т. I, II. С., 1995.

5. БОЖИЛОВ, И. Фамилията на Асеневци (1186-1460) генеалогия и просопография. С.,1994.

6. БОЖИЛОВ, И., В. ГЮЗЕЛЕВ. История на България. Т. I. История на средновековна България VII – XIV в. София, 2006.

7. ГЕНЧЕВ, Н. Българската култура XV-XIX в. С., 1988.

8. ГЕНЧЕВ, Н. Българското Възраждане. С., 1995.

9. ГЕОРГИЕВА, Ив. Светът на българите през ранните столетия на османското владичество. С., 1993.

10. ГЕОРГИЕВА, ЦВ., Н. ГЕНЧЕВ. История на България. Т. II. История на България XV – XIX век. София, 2006.

11. ГЮЗЕЛЕВ, В. Княз Борис Първи. България през втората половина на IX в. С., 1969.

12. ГЮЗЕЛЕВ, В. (съст.) Българската държавност в актове и документи. С., 1981.

13. ГЮЗЕЛЕВ, В. Скриптории, библиотеки, знания в България през XIII-XIV в. С., 1985.

14. ГЮЗЕЛЕВ, В. Покръстване и християнизация на българите. Изворoведческо изследване с приложение. София, 2006.

15. ДОЙНОВ, Д. Кресненско-Разложкото въстание 1878-1879 г. С., 1979.

16. ДИМИТРОВ, И. Историческата съдба на българската буржоазна демокрация. - В: Търновските законодатели, Юбилеен сборник. С., 1980.

17. ДИМИТРОВ, И. Преврати и поврати в българската история. – В: Нови очерци по българската история 1918 - 1948. С., 1994.

18. ДИМИТРОВ, И. България на Балканите и в Европа. С., 1980.

19. ДРАГАНОВ, Франкизмът - история и политика. С., 1995.

20. ЖЕЧЕВ. Т. Българският Великден или страстите български. С., 1995.

21. История на България, БАН, С., Т. I-VII.

22. КОСЕВ, К. и др. История на Априлското въстание. С., 1996.

23. КОСЕВ, К. Българският национален въпрос през погледа на историята. Пловдив. 1995.

24. ЛАЛКОВ, М. Българската външна политика (1878-1944 I.). - В: Нова очерци по българска история. С., 1992.

25. ЛАЛКОВ, М. Между две Парижки конференции: България, Балканите и Европа (1919 - 1946 г.) - В: Нови очерци по българска история 1918 - 1944 г. С., 1994.

26. МАРКОВ. Г. Българо-германските отношения 1931 – 1939 г. С., 1984.

27. МАРКОВ, Г. България и Балканския съюз срещу Османската империя 1912-1913 г. С., 1989.

28. МАРКОВ, Г. Голямата война и българският ключ за европейския погреб 1914-1916 г. С., 1995.

29. МАРКОВА. З. Българската екзархия 1870-1879 г. С., 1989.

30. МУТАФЧИЕВ, П. История на българския народ. С., 1992.

31. МУТАФЧИЕВ, П. Изток и запад в европейското средновековие. С., 1993.

32. МУТАФЧИЕВА, В. Османската социално-икономическа история. С., 1996.

33. ПЕТРОВ, П. Образуване на българската държава. С., 1981.

34. ПЕТРОВ. П. Възстановяване на българската държава 1185-1197 г. С. 1985.

35. Програми, програмни документи и устави на буржоазиите партии в България 1879-1918. Съст. В. Николова, Д. Саздов.

36. РАДКОВА, Р. Българската интелигенция през Възраждането. С., 1986.

37. СЕМКОВ, М. Фашизмът. С., 1989.

38. СТАТЕЛОВА, Е., СТ. ГРЪНЧАРОВ. История на България. Т. III. История на България 1878 – 1944. София, 2006.
39. ТАЧЕВА, М. История на българските земи в древността, т. II. С., 1987.
40. ТРАЙКОВ, В. Г . С . Раковски. Биография. С., 1974.
41. ТРИФОНОВ, С. Българското националноосвободително движение в Тракия 1919 - 1934 г. С.,1988.
42. ТЮТЮНДЖИЕВ, И. История на българския народ XV – XVII век. В.Търново, 2017.
43. ФОЛ, Ал. История на българските земи в древността, ч. I. С., 1985.
44. ХРИСТОВ, Хр. България, Балканите и мирът 1919. С., 1984.
45. ЦВЕТКОВА, Б. Хайдутството в българските земи през XV-XVIII в. С., 1971.

ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

За придобиване на четвърта професионално-квалификационна степен учителят следва да изяви професионалните си умения за структуриране и интерпретиране на научен проблем в обхвата на преподаваното в средното училище учебно съдържание по *История и цивилизации.*

В разработката следва да се прояви научна компетентност относно различни по характер въпроси (с акцент върху политическа, културна, стопанска история, върху политически идеи и структури) и способност за дидактическата им трансформация (водещи идеи, подбор и съдържание на понятия, методи за обработка на историческия материал за учебни цели).

Програмата е ориентирана предимно към представяне на обвързаността на националната история с общоевропейската и засяга учебно съдържание, което се преподава в прогимназиална и първа гимназиална училищна степен.

Преди изпита комисията определя няколко теми., една от които се изтегля на лотариен принцип. Конкретната формулировка на изпитните теми е в рамките на зададените в програмата, но не ги възпроизвежда буквално. Темата може да засяга част от даден в програмата проблем или да насочва към него от определена гледна точка.

Писмената работа съдържа изложение на частнонаучния аспект на проблема и идеи за преподаването му в училище.

Изпитът е анонимен. Идентификацията на работите се извършва след приключване на проверката и оформянето на оценката.

Писмената работа се проверява от всички членове на комисията и се оценява с консенсус. Оценките се оформят с точност до 0,50. Те се мотивират в рецензия, която отразява общата преценка на членовете на комисията. При преценката се обръща внимание и на проявената от кандидата езикова култура.

Оценката на комисията е окончателна и не подлежи на преразглеждане.